Leto XV. V.b.b. Dunaj, dne 27. novembra 1935 Št. 48.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“. Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov: Politično in gospodarsko društvo. Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Nemci v Jugoslavii in mi v Avstriji.

Le preradi gotovi nemški krogi zagovarjajo nevzdržni šolski položaj slovenske manjšine v Avstriji s šolskim položajem nemške manjšine v Jugoslaviji, češ, tudi Nemcem v Jugoslaviji se ne godi nič boljše. Kolika je nestvarnost takega zagovora, dokazujejo šolske številke jugoslovanskih Nemcev, katere posnemamo po ljubljanskem „Slovencu“ in ki se glasijo doslovno:

„Nemška narodna manjšina ima v Jugoslaviji — da začnemo pri najmlajših — 33 otroških vrtcev, 492 razredov na državnih ljudskih šolah in 118 razredov na višjih narodnih šolah, kjer je nemščina izključni učni jezik, a slovenski in srbohrvatski jezik, torej državna jezika, pa sta le običajna učna predmeta, kakor petje ali telovadba. Na imenovanih šolah. je nastavljenih 692 učiteljev, od katerih je 465 Nemcev. Niti v bivši avstro-ogrski monarhiji niso imeli Nemci v krajih, ki tvorijo danes sestavni del jugoslovanske države, predvsem v Vojvodini, niti ene ljudske šole z nemškim učnim jezikom.

Poleg tega ima nemška narodna manjšina na državni gimnaziji v Novem Vrbasu v prvih štirih razredih paralelne razrede z izključno nemškim učnim jezikom. Državne meščanske šole, ki imajo v Jugoslaviji veljavo srednjih šol, v Beli Crkvi in Odžacih imajo v vseh razredih nemške paralelke. Toda poleg tega imajo Nemci še 3 zasebne meščanske šole s 4 razredi, kjer je ves pouk popolnoma nemški, to je v Belgradu, Zagrebu in Novem Vrbasu. Končno imajo Nemci v Novem Vrbasu tudi še svoje lastno učiteljišče. Nemci v bivši monarhiji na področju Ogrske se niso mogli pohvaliti, da bi imeli svoje učiteljišče.

Največje nemško kulturno-prosvetno društvo v Jugoslaviji je švabsko-nemški Kulturbund, ki ima 115 podružnic s 45.000 plačujočimi člani. Razen tega imajo Nemci še 415 drugih društev in združenj ter 140 gospodarskih podjetij, katerih osnovni kapital presega danes že 100 milijonov dinarjev. Nemška manjšina v Jugoslaviji izdaja 35 časopisov in listov, med njimi 4 dnevnike. Nemška evangeličanska cerkev uživa redno državno podporo.“

In pri nas? Nadvse trpka je primera navedenih šolskih razmer z našimi. Od vseh šolskih pravic koroških Slovencev nam je ostala samo še ena sama, da smemo mirno zreti, kako se naš mladi naraščaj z vsakim dnem ponemčuje in uvaja v svet, ki je slovenstvu vse prej ko prijazen. Niti enega samega slovenskega razreda in niti enega samega slovenskega učitelja ne moremo navesti. Tak je tudi danes še naš šolski položaj. Njegovo nevzdržnost in upravičenost pravične šolske reforme je zvezna vlada priznala. Slednjo pa danes zadržuje nestrpnost nacionalnih krogov v deželi. Svesti si svoje nove moči v deželi so se slednji izrekli proti vsaki izpremembi v našem šolstvu, češ, da bi bila leta proti šolskim težnjam nezavednih Slovencev. Težak udarec so s tem zadali objektivni pravici, ki jo naša vlada naglaša tudi za svoje narodne manjšine. Trenutni položaj okoli reforme našega šolstva smemo označiti tako, da je postalo po prizadevanju nemških nacionalnih krogov v deželi šolsko vprašanje koroških Slovencev vprašanje moči in močnejšega, ne pa vprašanje pravice in stvarne nujnosti. Le ena je razlika med položajem prej in sedaj, da je zvezna vlada upravičenost naših šolskih zahtev priznala. To priznanje je naši manjšini seve dragoceno. Kajti ob njem se bo prej ali slej mnogo razjasnilo v naši lepi deželi.

Glasilo nemških nacionalnih krogov v deželi je na naše stališče, da v krščanski državi trenutna večja ali manjša narodna zavest nikakor ne more biti kriterij narodne pripadnosti, promptno odgovorilo, da smatra naše manj zavedne ali nezavedne rojake za Nemce ali kvečjemu za nek vmesni narod, ki nikakor ni več slovenski. Naše stališče je zavrnilo med drugim s sledečo pripombo: „Irgendwelche Ideologen wollen nach objektiven Merkmalen, die sie selbst sehr subjektiv bestimmen, die Nationszugehörigkeit feststellen. Sind sie damit einverstanden, dass der gleiche Masstab in Slowenien und im ganzen Südslawenstaat angewendet wird?“ Istočasno pa čujemo trde očitke taistih krogov proti razpustu krajevnega nemškega Kulturbunda v Mariboru, ki ga je odredil pred mesecem ban dr. Natlačen. Povod razpusta je bil ta, da je mariborsko nemško kulturno društvo skušalo ponemčevati otroke starišev, ki se ali pod gospodarskim pritiskom niso upali zameriti svojim nemškim delodajalcem ali pa so se kljub svojemu slovenskemu značaju iz svojega prigojenega suženjskega naziranja skušali čimprej ponemčiti. Jugoslovanski listi so razpust pozdravili kot učinkovit protest proti tovrstnemu subjektivnemu pojmovanju nemške narodne pravice. Korak jugoslovanske oblasti pa bi moral odgovarjati tudi naziranju tukajšnjih nacionalnih krogov, ker ga je njihovo glasilo v omenjenem stavku izrecno želelo.

Ugodni šolski položaj nemške manjšine v Jugoslaviji nas veseli, ker dokazuje visoko objektivno pojmovanje manjšinskega prava v jugoslovanski državi. K razpustu mariborskega odseka švabsko-nemškega Kulturbunda pa pripomnimo: če vlada tudi med štajerskimi Nemci enaka miselnost kot pri nemško-nacionalnih Koroščih, zamoremo razpust razumeti in ga mora z nami vred razumeti vsak trezen manjšinski politik. Kdor meni še naprej služiti politiki moči in ustvarjati suženjske duše, ki zametavajo svoje in si hočejo v zaslepljenosti nadeti tujo obleko, mora s politiko močne roke računati tudi pri drugih.

Afrikanski spor — vprašanje Evrope.

Kdo bi bil pred meseci slutil ta nenavadni razvoj pričete kolonijalne vojne v Afriki? Hote ali nehote je Mussolini sprožil s svojo zahtevo po abesinski zemlji vprašanje, ki danes ni niti sam več vprašanje solidnega ali zrahljanega britanskega cestrstva, marveč je že vprašanje bodočega obraza Evrope. Vojna v črnem delu zemlje je danes postala prava evropska vojna.

Na abesinskih bojiščih. „Naša vojna še ni zgubljena. Najslajše se smeje, kdor se zadnji smeje,“ je dejal nedavno abesinski poveljnik južne fronte nekemu časnikarju. Poročila o predstoječi odločilni bitki med Abesinci in Italijani znajo biti resnična. Abesinske čete se zbirajo na severu in jugu, na čelu italijanske vojske stoji odločni general Badoglio. Vest o junaški smrti svojega prestolonaslednika so Abesinci sprejeli z velikim ogorčenjem in pripravljajo maščevanje. Na severni fronti nastopi v osmih tednih običajno deževje, ki bo ustavilo vsako prodiranje. A kljub tem najnovejšim poročilom, da se v Abesiniji pripravlja odločilni bojni ples, je danes že gotovo, da bo končni uspeh izvojevan v — Evropi, kjer se nedvomno pripravljajo veliki dogodki.

18. november — usodni dan. Italijanski izvoz je ustavljen, države ne uvažajo več v Italijo vojnega materijala. Četudi z nevoljo je vendar pretežna večina evropskih držav pristala na zahtevo Anglije odnosno Zveze narodov. Gospodarska odrezanost od sveta je vso Italijo strnila in z občudovanja vrednim naporom se danes bori proti pričetemu bojkotu. Mussolini je odločen, da z vsemi razpoložljivimi sredstvi odbije gospodarski pritisk. Hkrati upa, da nadaljne protiitalijanske odredbe iz Ženeve ne bodo več našle pri evropskih državah polnega odmeva. In upa še več!

Anglija danes triumfira. Afrikanski spor je dokazal, kako velik je v svetu ugled Anglije in kako silna je angleška moč. Doslej je zmagalo angleško stališče: Italija je ostala v svojih težnjah osamljena, navezana samo nase.

— in se hkrati boji! Pa tudi Angleži imajo v svetu dovolj tajnih sovražnikov, ki željno pričakujejo trenutka, ko zamorejo začeti rušiti temelje cesarstva, ki ga je skoraj petina sveta. V Egiptu so se pojavili prvi zublji tlečega ognja, ko se je dvignila stranka nacionalistov in povdarila svojo zahtevo neodvisne države. V Indiji baje tudi ni vse v redu. Za Anglijo se smejijo ruski sovjeti, ker je zanje šla po kostanj v vročo italijansko žerjavico.

Ali torej še pride sporazum? Francija je prepričana in tudi neumorno na delu, da dovede vsaj do pogovora zastopnikov Anglije in Italije. Dejansko so že imenovani možje Angleži in Italijani, ki naj v družbi Francozov razpravljajo o rešitvi spora. Baje tudi že obstoja nek načrt, kako bi velesile velik del Abesinije sporazumno razdelile, abesinskega cesarja pa zadovoljile s pokrajino okoli glavnega mesta in proti zahodu.

In če ne bi prišlo do sporazuma? Če Anglija dosledno vztraja na tem, da poniža Italijo potom Zveze narodov in jo prisili do popuščanja, je Mussolini najbrže izgubljen in z njim strt fašizem. Poizkus, ki ga je tvegal v Afriki, bi ga stal življenje. In kaj potem v Italiji? Prehodno vsaj bi fašizmu sledil drugi ekstrem — komunizem. Evropa in njene države bi stale pred novim vprašanjem, ki ga ne želijo ne Angleži, ne Francozi in ne Nemci.

Jugoslavija tirja pravico. V mestu Aix francoske pokrajine Provence se je minuli teden vršil sodnijski proces proti morilcem jugoslovanskega kralja Aleksandra. Na zatožni klopi sedi 7 članov zarotniške družbe, ki je organizirala umor jugoslovanskega kralja. Že prvi dan sodne obravnave je vsled čudnega in drznega nastopanja zagovornika obtožencev potekel dokaj burno. Končno mu je sodišče odreklo pravico zagovora in predsednik je celo zahteval, naj se zbriše z odvetniške liste. Da zamore novopotrjeni zagovornik preštudirati obsežno snov pričetega procesa, je sodišče nadaljevanje procesa odgodilo na januarij.

Nemci v Jugoslaviji. Nedavno se je vršil v Zagrebu koncert ptujskih, mariborskih in celjskih nemških pevcev, ki je po poročilih listov prav lepo uspel. Prisostvovali so mu poleg Nemcev tudi mnogi Hrvati. (Pri nas pa vznemirjajo gotove kroge že krajevne naše pevske prireditve! Op. ur.) — Mnogo se v Jugoslaviji govori o notranjem nemškem sporu v okvirju „Kulturbunda“. Novosadski „Dan“ piše o tem med drugim tole: Veliko članov nemškega Kulturbunda, ki pripadajo raznim strujam, je nezadovoljnih z delom nemškega zastopnika v parlamentu dr. Krafta in njegove najbližje okolice. Politično borbo v Kulturbundu treznejši Nemci obsojajo, ker je vsa pod vplivom nacionalnega socializma v Nemčiji. Zavedajo se, da bodo morale državne oblasti z njo obračunati, ker ne

morejo trpeti, da bi se pod krinko Kulturne zveze ustvarjala nekaka nemška država v Jugoslaviji. Oblast bo morala le poseči vmes, kakor je to že storila v dravski banovini, ker sta politika in kultura dve stvari, ki se ne moreta istočasno vedriti pod eno streho. Borba v Kulturbundu pa ima tudi svoje gospodarsko ozadje. Gospodarske organizacije, ki so istotako v Kulturbundu, so voditelji vedno izkoriščali v politično propagando. Dobro je znana afera, da so voditelji gospodarskih organizacij zaslužili z dobavljanjem svinj iz Nemčije ogromno denarja, medtem ko so preprosti nemški kmetje utrpeli velike gmotne izgube. Težke milijone so izgubili mnogi pošteni Nemci tudi s tovarno za predelavo konoplje. (Konštatacija narodnosocialističnih vplivov v okviru Kulturbunda zna biti dunajskemu in koroškemu nacionalnemu glasilu neprijetna, ker postavlja njun protest proti razpustu krajevnega odseka Kulturbunda v Mariboru v čudno luč. Mi bi jima s svoje strani zamogli kvečjemu svetovati posredovanje v Berlinu. Op. ur.)

Poljska se vrača. Nerazpoloženje proti zunanjemu ministru Becku, ki je pokretnik poljsko-nemškega prijateljstva, med ljudstvom vedno bolj narašča. Posebno nezadovoljno je ljudstvo vsled spora, nastalega med Poljsko in Češko, ker tudi v tem vidi Beckovo delo. V zadnjem času se množijo v listih napadi na ministra in njegovo politiko. Listi opozarjajo, da bi v slučaju zbližanja Nemčije in Francije ostala Poljska na cedilu. Nedavno v Varšavo došle francoske bojevnike je mesto demonstrativno burno pozdravilo.

Grški kralj Jurij doma. Kralj Jurij se je ob povratku domov mudil v Parizu in Rimu. Povsod so ga sprejeli s kraljevskimi častmi. V italijanskem Brindizi ga je čakala grška flotila, ki je spremljala svojega kralja na poti v Atene. Glavno mesto je bilo slavnostno okrašeno, zastave in mogočni slavoloki so pozdravljali prihajajočega vladarja. Še na ladji je kralj podpisal odlok, po katerem so odpuščene kazni vsem političnim kaznjencem. Poročajo, da je tudi glavni protivnik obnovitve monarhije, nekdanji ministrski predsednik Venizelos, za sporazum v očigled vedno težjemu položaju Grčije v italijansko-abesinskem sporu.

Kralji se vračajo? Po vrnitvi kralja Jurija na grški prestol so se pojavile vesti, da namerava Portugalska poklicati na kraljevski sedež člana bivše kraljevske rodbine vojvodo Bragance. Vsekakor so portugalski pristaši obnovitve monarhije v zadnjem času sila delavni. — Še trije drugi vladarji se nahajajo danes v prognanstvu: nemški cesar Viljem, španski kralj Alfonz in bolgarski car Ferdinand. Razentega živi v tujini tudi kandidat na ruski carski prestol vojvoda Ciril in še nadvojvoda Oto Habsburški, katerega želijo avstrijski monarhisti nazaj v domovino. Vrnitev navedenih pa je več ko dvomljiva.

Borba, ki ni več borba. Z abesinskega bojišča poročajo podrobnosti o bojih na severni fronti. Italijanska vojska prodira s pomočjo številnih letal, opremljenih s tisoči kg eksplozivnega materijala. Letala brnijo komaj 30 do 50 m nad zemljo in skušajo s pomočjo bomb razgnati abesinske čete. Nedavno so izsledila 15.000 mož broječo abesinsko vojsko in posamezne oddelke napadla z bombami. Abesinci so se branili z ognjem iz pušk in strojnic. Več italijanskih letal je bilo poškodovanih, ker so jih zadeli streli, v nevarnosti se je nahajal tudi Musolinijev zet grof Ciano, katerega je rešil mehanik s tem, da je s prsti mašil luknje, nastale na bencinskem rezervoarju od strelov. Pri tem metežu je padlo na abesinski strani zaradi bombardiranja tisoč vojakov.

Pomladimo naše organizacije.

Izkušnja vsakdanjega življenja uči, da dobro postopa oče-gospodar, ki priteguje svojega sina-naslednika že v njegovih mladih letih v sodelovanje pri gospodarstvu. Iz velike svoje razsodnosti ga uvaja v življenje in gospodarstvo tako, da mu pušča večjo ali manjšo samostojno odločevanje v tem ali onem, ki je manjše važnosti. Pravi umetniki so med očeti oni, ki privajajo svoje sinove in hčerke že v njihovi šolski dobi k samostojni skrbi in samostojnemu odločevanju. Kdor je zamogel dobro opazovati malega sinčka, s koliko ljubeznijo ravna s svojimi zajčki, ali kdor je dobro videl, kako vestno postopa mlada gospodinja šolskih let s svojimi piščeti, mora priznati, da zamorejo biti sadovi take vzgoje samo dobri. Pametni očetje odkazujejo že bolj odrastlim sinovom še večje samostojno področje in jim puščajo v gotovem obsegu tudi odločevanje v gospodarstvu sploh. Taki sinovi so ob prevzemu posestva dozoreli in samostojni gospodarji. So pa tudi slučaji, da se gospodar krčevito brani svojega sina in ga smatra samo za boljšega posla dotlej, da sam „vzame luč in da mlademu ključ". Redki so in nedvomno nezdravi ter le prečesto povod, da je mladim doma življenje in delo zagrenjeno.

Kar velja za dobro v malem družinskem življenju, mora veljati tudi v narodnem življenju. Tudi tod je pravilno, da se doraščajoči rod pravočasno učleni v aparat narodnih organizacij, v sovodstvo narodnega življenja. Splošno se to načelo izvaja. Zdi se pa, da je za nekatere lokalne prilike potrebno, da se kratko pomudimo pri tem vsekakor važnem vprašanju učlenjena mladih. Stari in izkušeni voditelji narodnih organizacij — kulturnih, gospodarskih, zadružnih in drugih — imajo prednost večdesetletne izkušnje, ki jih dobro usposablja za njihovo odgovorno nalogo. Velika, zelo velika pa je nevarnost, da njihovo delo kljub izkušnji ne okosteni, ne postane šablona brez duha in življenja. Tu nasvetuje razsodnost, naj se pravočasno pritegne mladina. Mladini ni nič zopernejšega kot prazna neživljenska šablona, nič neprijetnejšega kot okostenel in zastarel aparat. Mladini se hoče življenja in duha, tlečega in plamenečega, zato išče tudi organizacijam prvega in pravega namena, praznim oblikam vsebine, aparatu vedno novega in svežega pogona. Pametno in pravočasno omogočeno sodelovanje izkušnje starih in sveže energije mladih je torej dober pogoj uspešnega razvoja narodnih organizacij.

Postojmo za trenutek pri današnjem položaju okoli naših prosvetnih in zadružnih organizacij. So društva, ki prezrejo veliko nalogo pridobivanja naraščaja, zato hirajo na vsebini in životarijo. Zastarele oblike in zastareli (duševno stari!) funkcionarji se zdijo mladini neprivlačni, ker se ob njih njihova mlada sila ne bi mogla uveljaviti. Dajte povsod tam mladini njenega področja, vzemite v vrste odbornikov in ožjih sotrudnikov še najboljše zastopnike mladega naraščaja in kmalu bo vaše društvo magnet za šoli odraščajočo mladino. Četudi ne izkušnje, bo prinašala mladina v društvo svežino in idealizem. Zadružne organizacije so vsekakor domena gospodarjev. A tudi te ne smejo izključevati sotrudništva mlajših. Kjer bi se postopalo po receptu, da je sodelovanje mlajših v zadružništvu odveč in samo v škodo, je nevarnost velika, da zapade prepotrebno in po svoji vsebini tako globoko zadružno delo neki okostenelosti in se poniža v zgolj zunanje računsko poslovanje. V pero silijo primeri, vendar zadostuje naj, da smo omenili. Še kratko besedo k ustroju osrednjih narodnih organizacij. Pravi narodni voditelji vedo dobro družiti svojo dragoceno izkušnjo z življensko silo mlajših. To je njihova velika modrost, da vedo ob pravem času pritegniti v sodelovanje mlajše moči. Z vsakim dnevom prinaša narodno življenje vedno spet nove prilike in misli in tako dobro druto, kar je bilo, s tem, kar je že tu.

Narod in vse njegove organizacije stojijo danes pred veliko nalogo. Vsepovsod pri nas je treba novega življenja, novega razmaha. Kdor si ne pomaga sam, ni vreden tuje pomoči in zaigrava svojo pravico do življenja. Novo delo in novi razmah na vseh poljih narodnega udejstvovanja pa bo mogoč in trajen le, če pritegnemo še mlajše moči k sodelovanju in soodločevanju.

PODLISTEK

Ksaver Meško:

Na Poljani.

(57. nadaljevanje.)

„Potolaži se, Ivan, in potrpi. Pride spet, in veselje bo tem večje in lepše..."

Jeseni po poroki Petrovi je bilo to, ko je bila Vilma stara osemnajst let.

VII.

O Trata, umirajoča...

Stara Katra ni videla odhajati Vilme. Odšla je s Trate nekaj tednov poprej.

Tako sta šli dve, ki sta tvorili bistven del Trate, močan kos njenega življenja, zaklad in kras Tratin.

Grozota poročne noči Petrove in žalostna usoda od starke nekoč tako iskreno ljubljene Jerice sta vrgli Katro na bolniško posteljo. Vstala je sicer črez nekaj dni, a je bila docela potrta, utrujena na smrt, nezmožna za delo. Tedaj je pričela resno misliti na odhod. Ker da Trate ni mogoče več rešiti smrti, ji je postajalo jasneje z vsakim dnem.

Teden dni po poroki sta pripeljala Železnik in oče Malkin ženo Petrovo nazaj na Trato.

„Kaj počneš zdaj doma?" ji je oponašal oče doma po desetkrat na dan; matere, ki bi ji svetovala v teh težkih dneh in bi ji pomagala s vojo tolažečo in lečečo ljubeznijo skozi te bridkosti, ni imela več... „Kaj počneš tukaj v trgu? Da le povečaš sramoto! Vse govori samo o tem."

„Kdo je kriv? Ali jaz?"

Vsa duša se ji je vzvalovila in razburkala ob strašnem dogodku v poročni noči. In branila se ji je z vsemi močmi v jarem, ki ga je bila po božjih in človeških zakonih zdaj dolžna nositi.

„Kaj kričiš in besniš?"

„Ali me niste prisilili? Prodali ste me!"

A oče je ostal trd. Zadela je nesreča poročne noči pač tudi njega, a srd hčerkin se mu je zdel neutemeljen... „Svojeglavna je, kakoršna je bila rajna mati."

„Kar je, je! In saj nisi več otrok. Sicer pa se dogajajo take reči dandanes vsepovsodi. Le da ni konec povsodi tako strašno žalosten."

Na tihem se je srdil na Jerico, da je naredila takšno nespamet, in je stopila tisti hip grozeča in očitujoča njena senca med srci, ki bi si naj bili vdani in bi naj bili eno.

„Kakšna tolažba pa je to! Moj Bog, zblaznela bi!"

Na zunaj je obremenila Malka z vso krivdo in z vso odgovornostjo očeta in Petra. A v globočini srca je kljuvalo grenko očitanje, ki ga je skrivala skrbno pred svetom... „Tudi ti nisi brez greha! Tudi ti si omadeževala ljubezen..." In ni se mogla obraniti moreče misli, da je segla roka usodina ono noč s premislekom tudi po nji in je maščevala tudi njen greh.

Uvidela je kmalu: v trgu ji ni več obstanka. In vdala se je in se je vrnila na Trato.

A vodila je ni z mehko roko tja solnčna ljubezen. Moreč srd je stopal z njo in pekoče sovraštvo, ki je nista zapustila več ves čas, kar je bivala na Trati. Ker ob nesrečo, sedečo na pragu doma, se je zadela, ko je stopila prvikrat v dom, odkod potemtakem vesela, topla sreča?

Mrzela je vse, kar je bilo v kakem stiku s Trato, od moža Petra do bosopetega pastirja. Marala ni tudi Katre. Preveč duha Tratinega je bilo v mišljenju, v življenju, v duši starkini. In že to, da je bila ženica tako tesno zvezana s tem nesrečnim sovraženim domom, že to, da je ljubila, kjer se je ona srdila in je sovražila, se je zdela Malki krivica, ki jo je nosila težko. Malki sami ni bilo za gospodinjstvo; a hotela je vladati in ukazovati. Zato je šla nazaj na Trato, da se maščuje vsaj s tem nad njo za izgubljeno mlado življenje. Ko ji je pripomnila starka, izkušena v gospodinjstvu, včasih s skromno besedo, da bi bilo to in ono morda bolje tako in tako, je razsrdila vsaka taka boječa opomba mlado gospodarico. In povračevala je Katri s tem, da ji je nagajala, kjer je mogla in je delala v vsem ravno nasprotno.

„Kdo zapoveduje na Trati?"

Malokdaj je izgovorila naglas samozavestno, ponosno misel; a kazal jo je ves obraz, vedno mračen, oči, v veke neprijazne, govor, slednja odločna, ponosna kretnja.

„Dolgo sem služila Trati, in zdi se mi, zvesto. Utrujena sem že, slabotna in bolna; pustite me, da grem."

Resnično, bila je utrujena. Osemletnemu otroku ji je umrla mati. Oče je bil pijanec in je blodil po svetu, vedi Bog, kje. Umrli bi s tri leta mlajšo sestrico od gladu, da jih ni prijela na pokopališču za roki dobrotna znanka materina in jima ni rekla: „Pojdita z menoj, mali!" — Od tam je prišla v službo, brž ko je bila zmožna dela. In od tedaj vedno v službah, veden delavnik!... „Idi, Katrca... Stopaj, Katrca... Pridno, Katrca... To, Katra, in ono..." Neprestano: delaj, delaj! Nikdar nedelje, nikdar praznika, ko bi sedla brez skrbi ob pot življenja, v prijetno senco, in bi se vdala božazočemu brezdelju, sladkim sanjarijam, omamnemu hrepenenju mladega srca, vabljenju sveta...

(Dalje sledi.)

DOMAČE NOVICE

Volitev župana na Ledincah. Že v avgustu bi se morala vršiti pri nas volitev novega župana, pa jo je dež. vlada z ozirom na vloženi protest nekih tukajšnjih krogov odgodila. 16. novembra se je nato vršila druga volitev, ko sta bila namesto 2 že imenovanih Slovencev imenovana dva člana Heimatschutza za občinskega odbornika. Ker so bila odborniška mesta nesorazmerno razdeljena tako, da ima nekoliko večja kastralna občina Borovlje osem, Gora pa komaj štiri odbornike, je kmetijska organizacija vložila protest. Kljub protestu pa je občinski upravitelj zavrnil željo, naj se izvolitev župana odgodi. Po zaprisegi občinskih odbornikov se je vršila volitev, pri kateri je šest odbornikov glasovalo za krajevnega vodjo domovinske fronte Janeza Mikla, pd. Gašparča, ostalih šest pa za Johanna Woschitz, pd. Borovca. Žreb je odločil za Mikla. Za svetovalca pa sta izvoljena Miha Martinjak in Janko Lepušic. Izid volitev so občani toplo pozdravili.

Narodna nestrpnost. (Sveče.) Na bistriški žagi je zaposlen delavec, ki je strupen sovražnik vsega, kar je slovensko. Pa je sam sin slovenskih starišev. Svoječasno smo že poročali o tem, kako je napadel fante, ki so peli slovenske pesmi. V nedeljo 10. t. m. pa so pri Adamu obhajali ženitovanje Rudolfa Ratz, p. d. Uklna, ki si je izbral za življensko družico Štofelnovo Micijo iz šentjakobske fare. Ob tej priliki se je zbralo več fantov iz naše vasi in okolice in med drugo zabavo so zapeli tudi par slovenskih pesmi. To pa je spravilo gori omenjenega nestrpneža iz ravnotežja, začel je fante zmerjati in obmetavati s „čuši", ki naj gredo pet preko Karavank. Zagrozil je celo, da bo že poskrbel, da izgubijo vsled tega delo na žagi, drugim pa, da ne bodo več mogli voziti na žago hlodov itd. Tega lepega gospoda moramo priporočati varnosti oblasti, da ga pouči, kako naj se obnaša v javnem lokalu, kajti njegove zdražbarije smo sedaj že siti.

Zanimivosti iz Kort. Pri nas se je najboljši vol sam zaklal. Čudno, kaj ne? Po snegu so bila tla vlažna po strmem travniku je vol zdrknil in se z vratom nabodel na suho vejo, ki je molela od drevesa. Veja se mu je zasadila globoko v meso in odprla glavno žilo. Zgodilo se je to Plesnikarju, čigar pohištvo in zemljišča so v najhujši strmini. — Žica naše vzpenjače je nehala brneti že pred novembrom, ker je že ves les spravljen. Sedaj slišimo le še šumenje potoka v grabnu, pa ropotanje hlodov, katere spravljajo iz posek k riži, po kateri bodo zdrčali potem, ko pride mraz. S tem so sedaj delavci zaposleni in pa s popravilo pri napravah. — Žitna letina je bila slaba, spomladna setev posebno redka in zrnje drobno, tako da je tudi slame le pičlo. Največ tod sejejo rž in oves. — Sadja je bilo še dovolj na drevju, pa je zelo črvivo in hitro gnije. Precej pijače smo stisnili, posušili mnogo hrušek in tudi jabolk shranili. Nekateri pa se še tolažijo, da bo, kar je za nič, dobro za žganje, preostanek od kuhanja pa za živino.

Pečnica pri Baškem jezeru. V nedeljo 10. nov. je bil v naši farni cerkvi postavljen lep kip Male sv. Terezije. Darovala ga je posestnica Marija Zeichen, mati bogoslovca Rudolfa, ki leži sedaj na tifusu bolan v beljaški bolnici. Upamo, da bo sv. Terezija, ta „žrtev za duhovnike", sprosila našemu bogoslovcu kmalošnje zdravje. — V nedeljo 16. t. m. smo imeli cerkveno slovesnost za padlimi junaki. Po sv. maši in liberi pri tumbi se je zbrala vsa farna družina pred lepim spomenikom padlih vojakov. Šestindvajset imen je vpisanih iz naše fare na spomeniku v slovenskem jeziku. Šolarji so položili tja tri lepe vence. Č. g. župnik pa je govoril lepe besede v spomin padlim junakom.

Sele. (Drobiž.) Po zadnji zlati poroki sta prišli na vrsto zopet dve zeleni. Dne 18. nov. je peljal pred oltar Ludovik Užnik, lastnik tukajšnje male električne centrale, Angelo Mlečnik, pd. Pajnarjevo, po poklicu šiviljo. Nevesta je članica dekliške Marijine družbe in je posebno znana kot ena najboljših igralk našega odra. Nastopala je na njem v vseh dekliških in mešanih igrah 14 let in sicer tako ljubko in prikupno, da bi jo mogli imenovati „odrsko zvezdo". Naj bi njen nastop tudi v življenski igri v novem stanu bil vedno tako posrečen! Drugi kar teden navrh: drvar Jakob Olip in šivilja Uršula Ogris. Nevesta je obiskovala zadnji gospodinjski tečaj. Gotovo bo svoja tam pridobljeno znanje dobro uporabljala možu in sebi v prid. Bog daj srečo! — Naša šola ima do velike noči zopet tri razrede. Kot pomožni učitelj je nastavljen naš domačin g. Gustav Pristovnik, ki je poleti dokončal študije. V kratkem se zopet otvori šolarska kuhinja. — Tudi naša vas dobiva vedno lepše lice. Lično je prenovil zunanjost hiše trafikant Jože Jug. Tudi znano prej že zelo razcefrano Tesnovo hišo je lastnik zaenkrat do polovice nanovo pokril z opeko in odstranil leseno stavbo stoječo na stebrih. Ostali pa so še stebri s prejšnjim podom in zdaj vse izgleda kot balkon, podobno kot pred deželno vlado v Celovcu. Če bi ne bilo na občinski hiši napisa, bi tujci to hišo smatrali za magistrat selske republike.

To in ono iz Kazaz. Ker smo že dolgo molčali, pa danes nekaj najvažnejših krajevnih novic. Naša farna cerkev se je odela v novo obleko in kot lepa nevesta vabi farane k sebi. Dobrlaveški mojster Volinc je njeno notranjost okusno preslikal, zunaj pa prebelil. Nad ladjo v cerkvi je sedaj krasna slika Kristusa Kralja, ki pozdravlja zbrano farno družino. Okoli pokopališča je zgrajen nad meter in pol visok zid. Tudi podružniške cerkve na Brezi, v Metlovi in v Humčah so v novih belih oblekah. Ta vsekakor lepi napredek nas „Polancev" je predvsem zasluga neumornega našega g. župnika Ojcingerja in tudi radodarnih faranov, ki so z mnogimi darovi omogočili renovacije. — Tudi naše šolsko poslopje je nenadoma zrastlo za celo nadstropje. Naša šola je namreč postala trirazrednica. Želeli bi samo, da bi se otroci v njej priučili obeh jezikov, maternega in nemškega. — Mladina okoli našega društva pa se baje pripravlja na novo igro, katero poda na svojem odru na Štefanovo. Tudi mešani pevski zbor ima že redne vaje, da se ob tej priliki pokaže v svoji izvežbanosti. Prav tako, da bo spet novega življenja med nami. Mladim prosvetnim delavcem in delavkam mnogo uspeha!

V Dravo je zašel in utonil. (Bistrica v Rožu.) V nedeljo 17. t. m. je zašel okrog 10. ure zvečer v Dravo drvar Feliks Zupanc s Polane. Z nekim tovarišem se je vračal iz Velinje vesi domov, v temi izgubil pot in padel v vodo. Tovariš ga ni mogel več rešiti, ker so ga valovi takoj pogoltnili. Bil je priden in obče priljubljen delavec, zapušča ženo in več otrok. 55 let star je bil in visok 170 cm, oblečen pa v takozvano štajersko obleko. Kjer bodo zasledili njegovo truplo, naj javijo orožništvu, Duši rajnega pa večni mir!

Odprta noč in dan so groba vrata. (Medgorje.) Moramo poročati o smrti, ki je kosila med najboljšimi naše fare. V septembru smo položili k zadnjemu počitku vzornega očeta in narodnega moža Gašparja Glavnika, p. d. Pikla v Običah. 79 let je preživel v naši sredi in bil dolga leta cerkveni ključar. Na grobu je vzel slovo od zvestega farana č. g. župnik Marktl. — Za sivolasim starčkom je sledila v večnost 19letna Marija Jančič. Lani je dovršila gospodinjsko šolo v Št. Rupertu in nato odšla v službo v Inomost. Tam se je zastrupila z ogljikovim plinom. Z dvema tovarišicama so jo neko jutro našli zdravniki mrtvo. Dočim so ostalo rešili, se Marija ni več prebudila. Njen tudi v Inomostu službujoči brat jo je dal z avtom prepeljati črez Veliki Klek v domovino k žalujočim starišem, kjer se je vršil veličasten pogreb. Udeležila se ga je množica iz vseh štirih far. Moški in dekliški zbor sta se poslovila od mlade cvetke z ganljivimi žalostinkami. Domači župnik jo je naslikal v svojem govoru kot vzor-dekle, ki je vestno vršilo svoje stanovske dolžnosti. Njeno lepo dekliško življenje je bila častna priprava za zadnjo pot. — Dne 5. t. m. pa smo pokopali skrbno Mežnarjevo mater Magdaleno Sibitz. Vsem našim rajnim večni mir!

Šmarjeta v Ržu. (Poroka, smrt.) Dne 18. t. m. se je vršila v farni cerkvi poroka s slovesno poročno sv. mašo. Janez Ibovnik, mladi Kramar, je vzel za življensko družico Marijo Zugwitz, pd. Cicovnico v Trebelnju. Na ženinovem domu so nato praznovali veselo svatovanje. Mnogo sreče mlademu paru! — Dne 14. t. m. pa smo nesli k zadnjemu počitku nenadno umrlo Terezižo Vedenik, pd. Šuštarjevo v Št. Tomažu. Rajna je bila svojemu bratu dobra in vestna gospodinja. N. p. v m.

Drobiž. Bivši Kmetijski minister je nedavno navedel, da znašajo kmetijski dolgovi v Avstriji 379 S na hektar rodovitne zemlje. V letu 1928 so znašali še 216 šil. — Za dež. orožniškega komandanta je imenovan namesto dosedanjega polk. Janeschitz-Kriegla or. polk. Richard Kugler, ki je doslej služboval na Tirolskem. — V Grebinju je izvoljen za župana gostilničar Miklau. Drugi svetovalec je Slovenec posestnik Kunčič Tomo. — Na Kostanjah je izvoljen za župana dosedanji upravitelj Valentin Opriessnig. — V Sv. Nikolaju na Dravi je poštno ravnateljstvo dovolilo telefonski urad, ki se nahaja v gostilni Resman. — Na kolodvorski žagi v Svetni vesi se je smrtno ponesrečil delavec Martin Matic. Težak hlod mu je zdrobil lobanjo. — Nevarni vlomilci so v Miglarjah pri Vratah v Zilski dolini odnesli težko železno blagajno trgovca Janacha. Domači so jo pozneje našli na nekem travniku odprto in oropano. — V Vrbi je izbruhnil požar v penzijonu Havliček. Poslopje je uničeno, mobilije so rešili. — Od 23. dec. do 7. januarja je vlada odredila splošno prepoved za zborovanja. Dovoljene so le prireditve družabnega značaja, božičnice, silvestrovanje in še prireditve društev gospodarskega, umetnostnega ali športnega značaja. — Pred celovškim sodiščem so se minuli teden zagovarjali takozvani revolucionarni socialisti, med njimi bivši državni posl. Falle, tajnik soc. strokovne zveze Soffner, tajnik soc. stranke Wedenig in še vrsta drugih. Državni pravdnik jih je obtožil, da so po razpustu stranke skušali ustanoviti tajno organizacijo „revolucionarnih socialistov". Potek razprave je dejansko dokazal krivdo ožjih pristašev bivšega tajnika Soffnerja.

NAŠA PROSVETA

K našemu petju in tamburanju. Slovenska melodija je dobra gojiteljica narodnega duha. Skrivaj se prikrade v dušo in si osvoji srce. Zato gojimo našo pesem v pevskih in tamburaških zborih! Večno lepe in globoke narodne pesmi imamo, ki so polne zdravja in življenja. V njih se nam razodeva naša duša, v njih nam vstaja pred očmi svet naših očetov. V naših slovenskih pesmih se zliva trpljenje in hrepenenje naše duše v močan akord naše zvestobe do Boga in naroda. Zato kličem vsem, pavcem in tamburašem, oklenite se svoje pesmi z vso ljubeznijo svojih src! Naj so nam naše pesmi sveta stvar, pred katero klonemo glavo iz spoštovanja do lepote, ki jo po nas izraža večna Lepota. Tonej N.

Globasnica. Zaključek gospodinjskega tečaja se vrši v nedeljo 1. decembra pri Šoštarju. Od 9. ure zjutraj do 5. ure zvečer je razstava kuharskih izdelkov, razstavljeni predmeti so naprodaj. Popoldne ob 3. uri pa je zaključna prireditev s petjem, prizotri, deklamacijami, govorom in igro „Sirota". Po igri nastop Miklavžev. Da znižamo prispevek tečajnic, prosi vodstvo tečaja za številno udeležbo od blizu in daleč.

Št. Jakob v Rožu. (Poziv.) Z decembrom se prične v okvirju društva drugi slovenski jezikovni tečaj. Sprejmejo se fanti in dekleta iz Št. Jakoba in okolice v starosti od 12 do 15 let. Tečajnike je treba priglasiti vodstvu društva v nedeljo 1. decembra v Narodnem domu. Ob zadostnem številu bodo sprejeti tudi lanski tečajniki, da svoje znanje slovenščine izpopolnijo. Stariši, pozivamo vas, da prijavite svoje otroke! Dajte jim vašega življenja — vaše besede — da bodo vaši. Odbor.

GOSPODARSKI VESTNIK

O kislem zelju.

Kislo zelje je na naših mizah običajna in ne netečna dodatna hrana. Nismo si pa še vsi na jasnem o dobrem pripravljanju in shranjevanju kislega zelja. Zato par nasvetov:

Zeljnate glave porežemo suhega jesenskega dne. Za kisanje je najboljše pozno jesensko belo zelje s trdimi glavami. Odrezane glave shranimo na suhem prostoru kakih 12 dni, da glave ovenejo in izhlapi preobilna voda. Nato postavimo snažno kad na suh, hladen prostor v kleti, kjer ni v bližini sadjevec ali mleko. Pri kisanju zelja namreč izhlapevajo plini, ki vplivajo kvarno na okus mošta oz. kuhinjskih živil. Na glavah odstranimo zelene liste, da pridemo do očistih belih, nato glave precepimo in izrežemo pecelj, nakar glave razrežemo na poljubne kose. Na dno kadi položimo čiste bele zeljnate liste ter jih potrosimo s soljo, kumno in brinjevimi zrni. Narezano zelje tlačimo z lesenim batom, da je posoda polna. Na 50 kg zelja vzemimo okoli 60 dkg soli, 6 dkg kumne in 2 dkg brinjevih zrn. Nekateri priporočajo dodatek hrena, oz. česna ali narezanih kutin.

Napolnjeno kad pokrijemo z zeljnimi listi in nato s čistim domačim prtom. Na prt položimo par čednih smrekovih desk tako, da nanje naloženo kamenje enakomerno pritiska na zelje. Teže bodi toliko, da stopi iztisnjena voda nekoliko višje nego so deske oz. pokrov. Apneno kamenje ni pripravno, ker tvori z zeljnato vodo nekako mlečno kislino. Od nje dobi zelje slab okus. Tudi železo ni pripravno. V enem do dveh mesecih je zelje godno za kuhinjsko uporabo. Prej pa moramo na

vrhu zbrano peno odstranjevati in skrbeti, da je prt vedno čeden in čist.

Pri jemanju zelja ravnajmo previdno in snažno. Ne puščajmo nikakšnih jam, vodo, ki se nabere na vrhu, odstranjujmo in nadomeščajmo s čedno mrzlo vodo, kateri dodajmo na en liter 1 dkg soli. Pokrov in prt po vsaki uporabi dobro umijmo. Če je klet hladna in kad dosti velika, ohranimo kislo zelje do poznega poletja. V poletnem času dobro tekne nekuhano mrzlo zelje. Priporočajo ga vsem slabokrvnim, za obkladke i. dr. Ne zametujmo te naše stare, od praredov preizkušene hrane, ki ohranja zdrave in korenite ljudi! Branko K.

Kolovrate s podstrešja! Zadnja leta zamoremo opazovati, da se poživlja stara kmečka obrt, katero smo domala pozabili. Vestne gospodinje spravljajo s podstrešja zaprašene kolovrate, tkalci popravljajo svoje že pohabljene stole. Hvala Bogu, da je med nami še nekaj veščih tkalcev in še dovolj dobrih predic! Kmetije stremijo danes za gospodarsko osamosvojitvijo in h temu spada izdelovanje domačega prta, ki najde stotero uporabo. Itak pičli in redki šilingi so potrebni za najnujnejše izdatke. Tudi raste spoznanje, da je domače blago, bodisi še tako grobo in trdo, trajnejše in cenejše kot katerikoli industrijski izdelek. S predicami pa bo zaživel že pozabljen kos lepih kmečkih večerov.

Prašičereja v zimi. Prašičereja je pozimi težka posebno tam, kjer ni primernih hlevov. Mrzli hlevi so mladim pujskom zelo škodljivi, ker zadržujejo njihovo rast in razvoj. Na Danskem in Švedskem pozimi v prašičjih hlevih kurijo, da ohranijo potrebno toploto. Precej se je tudi obnesla navada, da se breje svinje še pred gnezdom preselijo v kravje hleve, kjer jim pripravimo nizke ograje. Trdijo, da je tako postopanje pozimi za breje svinje najprimernejše, ker naravne peči — živina — dobro ohranjajo prepotrebno toploto. Drugod pripravijo pujskom v zimi velike kupe slame, kamor se zarijejo. Drugod spet dobro služi večji poveznjen lesen zaboj s primerno odprtino, kot je v manjši obliki v navadi pri naših zajčarjih. Zaboji svinje izprva vznemirjajo in prašiče moramo v začetku sami jemati iz zabojev, a se kmalu privadijo potu k svoji dojnici. Svetujejo še, naj dajemo v zimi svinjam in prašičem tudi nekaj zemlje in ilovice, ki sta enako potrebni kot je lesno oglje, katero prašiči v malih porcijah radi žrejo in ki pospešuje prebavo.

Dobre molznice so redke. Mleko cenimo po njegovi tolšči. Mnogi gospodarji se dolga leta trudijo, da zvišajo odstotek tolšče. Za snago v hlevih skrbijo, tudi dobro krmo pokladajo, a ves trud otsane brezuspešen. Kje je vzrok? Dobro mleko pospešujejo premnogi faktorji. Svetujejo namesto pokladanja klaje iz rženih otrobi pokladanje oljnatih pogač. Jako važno je nadalje, da se pravilno molze. Če se mleko pri molži ne iztisne vse, takoj pade njegova kakovost. Izkušnja še uči, da se nahajajo med pleveljnim semenom tudi strupene primesi, ki znižujejo mlečno tolščo. Previden naj bo, kdor hoče svoje krave izmenjati za boljše molznice. Dobre molznice so namreč le redko naprodaj.

Drobiž z gospodarskega trga. Vsled porasta cen za svinje počasi narašča v dunajskem Št. Marksu nakup goveje živine. V letošnjem avgustu je bilo nakupljenih 1500 kosov govedi več kot lani. — Dobro so zaslužili v Št. Marksu živinski prekupčevalci. Posredoval je n. pr. prodajo 300 svinj in vtaknil v svoj žep nič manj ko 2700 S. Pri govedi je bil njegov dobiček še višji. Hkrati so prekupčevalci dobivali od inozemskih dobaviteljev živine še posebne provizije. Novi kmetijski minister je znižal njihov kontingent za polovico in jih prikrajšal tudi pri provizijah. Ostalo bo okoli milijona šilingov za gorske kmete, da bodo lažje nakupovali živino. — Z Danske dobiva naša država dnevno 330 svinj, katere plačuje z industrijskimi izdelki. — Izvoz lesa nazaduje, ker so nekateri kontingenti že izčrpani. Letošnji izvoz je v primeri z lanskim nekoliko višji. — Znižana je carina na svinjsko maslo na 10, svinjski špeh na 25, na svinjsko mast na 35 zlatih kron za 100 kg.

Celovški trg minulega tedna. Krave (kg žive teže) 80—95, krave za klanje 50—60, prašiči 1.20 do 1.40, plemenski 1.30—1.50, biki 70 g, pšenica (100 kg) 38—40, rž 28—30, ječmen 23—28, oves 25—26, ajda 24—26, koruza 24—28, sladko seno 8—10, kislo 7—, slama 506 šilingov; grah (kg) 80 do 1.00, isto leča, fižol, suh 35—50, krompir 12 do 15, zelje 30, goveja mast 4.00—4.50, sirovo maslo 3.00—3.50, prekajena slanina 3.20—5.20, sirova slanina 2.40—2.80, svinjska mast 3.20—3.40, jajca 17 do 18, kokoši 2.00—3.50, race 4.00, gosi 8.00, drva mehka, kratka 3.00—4.00, trda 4.00—5.00 S za kub. meter.

ZANIMIVOSTI

Nekaj o abesinskem negušu. O abesinskem cesarju pišejo, da je sila razumen in prebrisan mož. Svoje rojake nadkriljuje visoko in zato ga obdajajo s posebnim spoštovanjem. Sam odločuje v vseh večjih in važnejših zadevah. Na njegov ukaz se umikajo Abesinci vedno bolj v notranjost dežele. Cesar ni samo vladar, marveč je tudi glavni urednik edinega abesinskega lista, ki izhaja parkrat na mesec. Star je neguš komaj 39 let, četudi nosi častitljivo črno brado. Navdušen športnik je, ob vsem tem pa dober oče svoji družini. Mnogo lepega ve o njem povedati njegov nekdanji osebni brijač Grk Papandropulos, ki se danes baje ne more otresti sitnih časnikarjev, ki bi radi še kaj več izvedeli o poglavarju abesinske države. Obžaluje samo, da se svete neguševe glave ne sme dotakniti nikdo od umrljivih in da je on prišel ob svojo najboljšo stranko.

Kaj pomeniti imena Abesinija in Etiopia? Negušovo cesarstvo se lahko ponaša s tem, da nosi dva imena. Beseda Abesinija je arabskega izvora in pomeni mešanico. V deželi je namreč prava mešanica raznih narodov in jezikov. Abesinci pa rajši imenujejo svojo deželo Etiopijo, kar pomeni deželo zagorelih obrazov. To ime je tudi uradno.

Na „kamelskem" trgu. Italijani imajo v svoji afrikanski vojski nič manj ko 10.000 kamel, katere so večinoma nakupili v velikem mestu Kartum, ki slovi kot tržišče za kamele. Poleg kamel prodajajo tam tudi leve, žirafe, tigre, kenguruje in papige. Semen traja seve več tednov. V prvih tržnih dneh so živalske cene precej visoke. Ko pa so gonjači potrošili svoj denar za hrano in ostale potrebščine, padejo cene črez noč. Tedaj šele se pojavijo trgovci na trgu in pokupijo živali, često za tretjinsko prvotno ceno ali celo še nižje. Na trdih in hribovitih afrikanskih tleh so se izkazale kamele poleg mul, katerih uporabljajo Italijani za desettisoče na svojih pohodih, kot najzanesljivejše in najodpornejše živali. Ker raste povpraševanje po dobri tovrstni živini, doživljajo afriški „živinorejci" prav lepe čase.

Koliko je zlata v zemlji? Po najnovejših podatkih se je po odkritju Amerike do danes skupno po vsem svetu pridobilo 32 tisoč ton zlata. Polovica te količine je bila pridobljena v minulih stoletjih. Vse zlato na svetu bi spravili v kocko, široko in visoko 12 metrov. Približno 15 tisoč ton vsega zlata je v denarju, ostalo zlato je v okraskih, tehničnih predmetih, zobeh i. dr., ali pa je šlo v izgubo.

Kaj vse služi ljudem za denar. Okrogle kovinaste ploščice, ki služijo nam kot denar, niso znane povsod. Mehiški indijanci so plačevali z bobi kakaoa, v severni Ameriki pa s kožami in krznom. Na otokih Indijskega oceana služijo še danes kot denar školjke. Na Zanzibarju plačujejo domačini z malimi vrečicami riža. V notranjosti Abesinije pa so v veljavi kosi trde soli. Na Karolinskih otokih, kjer je kamenje redko, plačujejo s kamni, ki smejo biti do tri metre široki in čez 100 kg težki. Prebivalci nizozemske Indije pa uporabljajo kot denar male lesene krogljce.

Najkrajša železnica na svetu. Leta 1908 se je razvila med amerikanskima mestoma Ferdinand in Huntingburg v državi Indiana živahna konkurenca za železnico, ki so jo ravnokar gradili v državi. Zmagalo je mesto Huntingburg in Ferdinand je ostala brez železnice. Pa mestni očetje se niso dali ugnati v kozji rog, marveč so takoj ustanovili svojo železniško družbo in s svojo železnico zvezali mesto z glavno progo. Njihova železnica uživa sloves, da je najkrajša samostojna železnica na svetu. Dolga je komaj 10 km, njen generalni ravnatelj je hkrati sprevodnik in strojevodja v lokomotivi. Pri železnici sta nastavljena še dva postajenačelnika in dva delavca-progarja. Baje je uprava aktivna, kar bi bil istotako rekord svoje vrste.

Pravljično bogastvo indijskih knezov. Maharadža indijske pokrajine Gwalior slovi po svojem neizmernem bogastvu, katerega ima nakopičenega v svoji palači. Kar ponosen pa je na sledeči svoj izum: skozi dvorane njegove palače vozi majhen vlak iz čistega srebra, ki med pojedinami dovaža sadje, likerje i. dr. Vlak žene elektrika. Premika se počasi in se ustavi sam, kadar kateri gostov seže po njegovem sladkem tovoru. Nato spet avtomatično odvozi. Za brezhibno premikanje, „nakladanje" in „razkladanje" skrbijo posebni služabniki.

Nove skrivnosti žive narave. Čimboj globoko prodira človek v skrivnosti žive narave, tem večje uganke se pojavljajo pred njegovimi očmi. Nad milijon različnih družin so našteli v živalskem kraljestvu, od teh tvorijo dve tretjini žežulke. Kot so te male živalice navidez šibke in slabotne, vendar so mnoge od njih v stanu, da pregrizejo ne samo dobovine, marveč celo kosti in tudi — svinec. Največ del življenja prebijejo male živalice v času, da se zabubijo v ličinke. Dve leti žre hroščev podjed v zemlji, da se zabubi. Amerikanska cikada žre celo 16 let, da se spremeni v ličinko. Mala enodnevnica mora živeti dve dolgi leti v vodi, da more končno poleteti v sonce — za par ur, nakar pogine. Za kratkodoben polet torej morajo male žežulke često cela leta pripravljati potrebno energijo. Naša muha strepeta n. pr. na poletu v sekundi 340krat s svojimi kratkimi krili, mala čebelica porabi za svoje polete desetkrat večjo silo kot jo sorazmerno porabi aeroplan. Zato pa je življenje žežulk tako kratko.

Vas draguljev. V francoski koloniji Cambodža se nahaja mala vasica, ki je dolga leta slovela kot najdragocenejša naselbina svetu. Neki trgovci so na potovanju skozi njo slučajno odkrili, da se igrajo vaški otroci s svetlikajočimi se kamni. Na željo so jih otroci vodili v bližnje naplavine, kjer so trgovci odkrili izredno veliko množino enakih kamenčkov, ki so bili — dragulji. Mahoma je zaslovela vas po svojem bogastvu, čez kratko časa je število njenega prebivalstva narastlo na celih stotisoč ljudi, ki so v izpiranju draguljev iskali svoj zaslužek. Letno je vasica zaslužila do 650.000 francoskih frankov. Kmalu pa je dragocenih kamenčkov zmanjkalo, z njimi je zmanjkalo tudi prebivalstva in danes šteje vas draguljev komaj še 1000 ljudi.

Stalin in kmetice. Nedavno je sovjetski diktator sprejel v avdijenco večjo skupino kmetic in delavk, ki delajo na takozvanih kolektivnih farmah. Sovjetski diktator jih je ob tej priliki nagovoril, da zamorejo samo na farmah, ki so last države, postati žene junakinje. Ena kmetic ga je nato vprašala, kaj razume pod junaštvom. Stalin je odgovoril: „Junakinje v službi sovjetske domovine." „No, potem ne bomo nikdar prave matere," je pristavila druga kmetica. Seve so jo nato s silo odvedli iz dvorane. — Pa je imela prav.

S pepelom se je poročila. Profesorica glasbe v Tokiju, Sugisaki, se je te dni poročila s pepelom svojega zaročenca Kiočija, ki je umrl v Ameriki. Zaročenec je svoji zaročenki na smrtni postelji zagotovil, da jo bo ljubil še preko groba. Ker je isto izjavila tudi ona, da je tudi ne smrt ne loči od njenega ženina, je sedaj držala besedo in se poročila s pepelom svojega ženina.

Z vinom so gasili. V vasi Zleginji na Hrvaškem je nenadoma začelo goreti skladišče nekega vinskega trgovca. Ker ni bilo vode, so kmetje s sesalkami črpali iz velikih sodov vino in z njim gasili. Porabili so za gašenje več tisoč litrov vina in s tem požar omejili. Nad 15 vagonov vina pa je v skladišču zgorelo.

Listnica uredništva. Fr. St. V manjšinskem kongresu so bili svoječasno zastopani tudi židje, a ne kot pleme — manjšinski kongres ni nikako plemensko društvo — marveč kot manjšina. — **K. M.** Podpisali ste se samo z začetnimi črkami. Javite ime in dodajte še več spominov in priobčimo! — **Rožan 100.** Sprejeli že prej od drugod. Pa drugič. — **B. A.** Ne obupuj ob prvem nekoliko ponesrečenem poizkusu! Imej oči za malo življenje na deželi. — **I. L.** To je korajža! Kdor si noče pomagati sam, ni vreden tuje podpore. — **Gašperjev Tonček.** Izide v decembru. — **R. P.** Vašo zavarovalninsko zadevo smo izročili izvedencu, ki Vam odgovori v pismu. — **Podjunčan.** Odgovor najdete v gospodarskem delu našega lista. — **S. S.** Moj **Bog!** Odtlej se suče svet že dolgih dvajset let in Ti že postajaš mož. Ne pozabi pa: naravna pot v javno življenje gre skozi vašo prosvetno organizacijo, tam se najprej uveljavi! — **Našim dopisnikom.** Leto gre h koncu in kmalu razdelimo letošnje nagrade za sotrudništvo. Pa sodelujte še iz idealizma! Pozdravljeni!

Lastnik: Pol. in gosp. društvo za Slovence na Koroškem v Celovcu. — Založnik, izdatelj in odgovorni urednik: Jaroslav Malý, Dunaj, XX., Dresdnerstrasse 53-44.
Tiska Lidova tiskarna Ant. Machát in družba, Dunaj, V., Margaretenplatz 7.